

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Innehåll

Handläggningsrutiner.....	5
Inledning	5
Lagstiftning	5
Ärendehandläggning.....	5
Förstagångsansökan.....	5
Ärendeblad.....	6
Journalanteckningar.....	6
Kontroller.....	6
Återkrav	6
Delegationsbeslut.....	6
Beslut	6
Utbetalningsrutin	7
Överklagan.....	7
Bidragsbrottslagen	7
Försörjningsstöd 4 kap 1 och 3 § SoL.....	8
Riksnormen.....	8
Gemensamma hushållskostnader inom riksnorm.....	9
Barnperspektiv	9
Bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 §.....	9
Extra bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 §.....	9
Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skäligen kostnad.....	10
Boendekostnader	10
Hushållsel	13
Hemförsäkring	13
Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa.....	13
Arbetsresor.....	13
Övriga utgångspunkter vid bedömning.....	14
Ekonomiskt bistånd jml 4 kap 2 §	14
Förmedlingsmedel	14
Kvarskatt, utmätning och jämkning.....	14
Utlandsvistelse.....	14
Lätt realiserbara tillgångar.....	15
Hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster.....	15
Anvisad sysselsättning/kompetenshöjande verksamhet	15

Inkomster och tillgångar som inte reducerar försörjningsstödet.....	16
Sparade medel.....	16
Inkomster och tillgångar som reducerar försörjningsstödet.....	16
Riktlinjer för bistånd till livsföring i övrigt.....	17
A.....	17
Advokat.....	17
Akut bistånd och nödprovning.....	17
Alternativ medicinsk behandling och psykoterapi.....	17
Andrahandskontrakt.....	17
Anhörigs sjukdom och död.....	17
Arbetsresor/resor.....	18
Avgifter i äldreomsorgen.....	18
B.....	18
Barnomsorgskostnader.....	18
Barn tillägg.....	18
Begravningskostnader.....	18
Begravningskläder.....	18
Bilkostnader.....	19
Boendekostnader.....	19
Bostadsbyte.....	19
C.....	19
Cykel.....	19
D.....	19
Datorkostnader.....	19
Diskmaskin.....	19
F.....	20
Fackförening- och arbetslöshetsförsäkring.....	20
Familjeåterförening.....	20
Fickpengar.....	20
Flyttkostnader.....	20
Fordonsinnehav.....	20
Fritidshus.....	21
Färdtjänstavgift.....	21
Företagare.....	21
Försörjningsstöd för ungdom.....	21
G.....	21

Glasögon.....	21
H.....	22
Hemförsäkring/villaförsäkring	22
Hemtjänstavgift	22
Hemutrustning.....	22
Hushållsel	22
Hyresskulder	23
Hyrd bostad.....	23
I/J/K/L	23
ID-kort.....	23
Julbidrag/sommarbidrag.....	23
Kläder.....	23
Kost	24
Läkarvård.....	24
M/N/O/P.....	24
Magasinering	24
Psykoterapikostnader mm	24
R.....	25
Reducering av bistånd.....	25
Reparationskostnader	25
Resor	25
Reseersättning.....	26
S.....	26
Skulder	26
Spädbarnsutrustning.....	27
Studerande.....	27
T	27
Tandvård, akut och nödvändig tandvård.....	27
Tekniska hjälpmedel	29
Tvättmaskin.....	29
U.....	29
Ungdomars egna inkomster.....	29
Umgängesresor/umgängeskostnader.....	29
V.....	30
Villa/bostadsrätt.....	30

Handläggningsrutiner

Inledning

Riktlinjernas syfte är att vara en vägledning för handläggarna i arbetet med en rättssäker utredning och behovsbedömning. Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell bedömning av sin ansökan. Varje beslut ska vara baserat på den enskildes behov och rätten till skälig levnadsnivå. Riktlinjerna ska tillämpas vid handläggning av ärenden inom Individ- och familjeomsorgen för enskild och familjer som är i behov av bistånd för sin försörjning och livsföring i övrigt. Riktlinjerna ska med utgångspunkt från Socialtjänstlagen, Socialstyrelsens handbok "Ekonomiskt bistånd" samt rättspraxis utgöra ett stöd i IFO:s handläggning av ekonomiskt bistånd.

Normerna ska vara vägledande och alltid föregås av individuell prövning. Riktmärke för vad som beaktas är vad som är rimligt utifrån vad en låginkomsttagare i Ragunda kommun har råd med. När det gäller åtgärder som rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. En bedömning ska göras av den enskildes förmåga att själv tillgodoses sina behov på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd. Vid behov ska ekonomisk prövning göras minst två månader bakåt i tiden. Alla annan finansiering, inklusive skattejämkning, går före försörjningsstöd. Annan huvudmans ansvar ska alltid ha företräde. Faktiska kostnader ska föreligga och styrkas.

Lagstiftning

I socialtjänstlagen (SoL) 4 kap 1 § stadgas:

"Den som inte själv kan tillgodoses sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett skäligt liv."

Bestämmelserna reglerar den enskildes rätt till bistånd i det fall hon/han/familjen inte själv eller på annat sätt kan tillgodose behovet. Kravet på den sökande är att efter egen förmåga bidra till sin försörjning. Den enskilde måste även utnyttja andra bidrag innan rätt till försörjningsstöd kan anses föreligga, exempelvis bostadsbidrag och underhållsbidrag. Detta innebär även att lätt realiserbara tillgångar ska avyttras innan rätt till bistånd föreligger.

Ärendehandläggning

Samtliga ansökningar ankomststämplas och nya ärenden fördelas till handläggarna av IFO-chef.

Ansökan om ekonomiskt bistånd ska handläggas inom fjorton dagar. Fördröjning av handläggningstiden kan godtas om det beror på att den sökande behöver längre tid att inkomma med kompletterande uppgifter. Vid ansökningstillfället ska kontroll alltid göras mot TEFAT-befolkningsregistret angående den sökandes folkbokföringsort och civilstånd.

Förstagångsansökan

Vid förstagångsansökan ska sökande kallas till besök på IFO. Förutom grundutredning ska sökande informeras om de krav som gäller för att rätt till ekonomiskt bistånd ska föreligga. Det ska framgå av ärendet att sökande informerats om. Om sökande inte är känd sedan tidigare ska legitimation uppvisas.

Ärendblad

Utredningen görs på ärendblad. Av ärendbladet ska framgå när ansökan inkommit och vad den avser. Det ska vidare framgå vilka man har haft kontakt med, när och hur man hade kontakt samt vad som framkommit.

Journalanteckningar

Av journalanteckningarna ska sökande, IFO-chef, Kssu och tillsynsmyndigheten kunna följa hur ärendet är handlagt. Det som ska dokumenteras är det som har betydelse för ärendets avgörande.

Kontroller

Kontroller ska göras mot Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Om sökande inte uppvisar lönebesked ska handläggare inhämta medgivande från denne att ringa arbetsgivaren för lönebesked. Vidare ska kontroll göras hos Transportstyrelsen oavsett om sökande inte angivit innehav av fordon. Samtliga i familjen ska kontrolleras då barn ibland står som registrerade ägare till fordon.

Kontroll ska även göras mot Skatteverket för kontroll av skatteåterbäring. För att få en fullständig bild av den sökandes ekonomiska situation bör föregående års inkomstdeklaration hämtas, efter medgivande från sökande.

Återkrav

Vid bistånd mot återkrav ska alltid fullmakt undertecknas innan utbetalning sker. Fullmakten ska därefter skickas till Försäkringskassan, banken eller liknande. I den sökandes personakt ska kopia på fullmakt finnas. Kravärende ska läggas upp för att återkravet inte ska glömmas bort.

Om bistånd lämnas mot återkrav får återkravet inte fullföljas om den sökande genom återbetalningen hamnar under normen.

Delegationsbeslut

Varje handläggare ska vara väl insatt i delegationsordningen och följa den delegation man erhållit. Tjänstemannaansvaret innebär att man inte kan hänvisa till att man inte kände till sina befogenheter.

Beslut

Alla ansökningar ska avslutas med hänvisning till lagrum, beslut samt beslutsmotivering. Beslutet ska undertecknas av handläggare. För att den sökande ska förstå IFO:s bedömning ska ärendblad skickas, både vid avslag och vid beviljande av bistånd. Fullföljdshänvisning ska skickas vid avslag och det ska på ärendbladet framgå att sökande fått denna.

Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (FL 27 §). Följande omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad: ”Vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas ”

Utbetalningsrutin

Utbetalning av ekonomiskt bistånd sker till den sökandes konto. I undantagsfall, vid akuta behov, kan utbetalningen ske via rekvisition vilket ska användas restriktivt. I fall där rekvisition används ska motivering och besvärshänvisning lämnas.

Överklagan

Bistånd som prövas enligt 4 kap 1 och 3 § SoL och avslås kan överklagas hos allmän förvaltningsrätt. Det är endast den som berörs av ett beslut som får överklaga det. I dessa ärenden lämnas besvärshänvisning vilket gäller vid alla avslagsbeslut.

Bistånd enligt 4 kap 2 § kan överklagas enligt den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Vid begäran om laglighetsprövning skall den som klagat lämna besvärshandlingarna direkt till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha inkommit tre veckor efter att beslut delgetts sökande. Överklagan ska behandlas inom en vecka, i första hand av den handläggare som tagit det beslut som överklagats. Om det inkommit senare ska det avvisas.

När överklagan inkommer ska handläggaren göra en omprövning för att se om nya uppgifter tillförts som föranleder ett annat beslut eller delvis ett annat beslut. Om överklagan helt eller delvis går sökande emot ska ärendet därefter skickas till Förvaltningsrätten för prövning.

Bidragsbrottslagen

Bidragsbrottslagen omfattar alla offentliga bidrag, ersättningar och lån för personligt ändamål som beslutas av Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Centrala Studiestödsnämnden, Migrationsverket, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Detta innebär att ekonomiskt bistånd omfattas av bidragsbrottslagen. Man kan dömas för bidragsbrott om ekonomisk förmån felaktigt betalats ut eller betalas ut med för högt belopp om det beror på oriktigt lämnade uppgifter eller att man har underlåtit sig att anmäla ändrade förhållanden som man är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning.

Nämnden är skyldig att göra en anmälan till polis eller åklagare om det kan misstänkas att brott enligt lagen begåtts.

Försörjningsstöd 4 kap 1 och 3 § SoL

Riksnormen

Den del av försörjningsstödet som utgör den s.k. riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Kostnaderna för de olika normposterna bygger på Konsumentverkets beräkningar av kostnaderna som respektive normpost är menad att täcka. I Ragunda kommun tillämpas inte en sänkning av beloppen för att barn äter lunch i förskola eller skola.

Följande poster ingår i riksnormen:

- **Livsmedel**
Kostnader för en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost enligt Livsmedelverkets näringsrekommendationer till frukost, lunch och middag och 2-3 mellanmål. Utgångspunkten är att man lagar all mat hemma.
- **Kläder och skor**
Kostnader för vanliga kläder och skor för olika årstider och väder samt för vardag, fritid och något festligare tillfällen. Utgångspunkten är normalt slitage av kläder och skor. Även tillbehör som paraply, armbandsur och väskor.
- **Lek och fritid**
Kostnader för vanliga fritidsaktiviteter både inomhus och utomhus samt viss motion och kultur. Även en viss kostnader för mobiltelefon ingår.
- **Hygien**
Kostnader för den personliga hygien inklusive hårklippningen och rakapparat, varor för skötsel av småsår med mera. Preventivmedel ingår inte.
- **Barn- och ungdomsförsäkring**
Kostnader för premie för grupp- eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.
- **Förbrukningsvaror**
Kostnader för toalett- och hushållspapper, batterier och glödlampor, och för dagligvaror som behövs för vård och skötsel av bostaden och av kläder och skor, till exempel disk- och tvättmedel.
- **Dagstidning, telefon och TV-avgift**
Kostnader för helårsprenumeration av en dagstidning, avgift till Radiotjänst för TV och månads- och samtalsavgifter för telefonsamtal inom Sverige.

De fem första posterna kallas personliga kostnader och de två sista gemensamma hushållskostnader. Riksnormen för ett hushåll per månad utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna.

Riksnorm för hemmavarande barn och skolungdom

Ålder	0	1-2	3	4-6	7-10	11-14	15-18	19-20
Summa personliga kostnader	1740	1980	1730	1980	2410	2840	3250	3280
Utan lunch	1610	1200	1550	1730				

Riksnorm för vuxna

	Ensamstående	Sammanboende
Summa personliga kostnader	2950	5320

Gemensamma hushållskostnader inom riksnorm

Ska täcka kostnad för telefon, TV-licens, dagstidning och förbrukningsvaror för rengöring och skötsel av hemmet.

Antal personer	1	2	3	4	5	6	7
Summa gemensamma kostnader	930	1040	1310	1490	1710	1950	2120

För hushåll med fler än sju personer beräknas kostnaden för varje tillkommande hushållsmedlem som skillnaden mellan hushåll med sex respektive sju personer.

Försörjningsstödet för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet plus summan av de gemensamma hushållskostnaderna.

Umgängesbarn räknas som hushållsmedlemmar under umgängestid, men med avdrag för kostnaden för kläder och skor.

För en vuxen person som inte är att anse som sambo, men som ingår i hushållsgemenskap med en eller flera personer, beräknas normen såsom personliga kostnader för ensamstående plus kvoten av de gemensamma kostnaderna för hushållet och antalet medlemmar i hushållet.

Barnperspektiv

I bidragshushåll där det finns barn och ungdomar ska deras situation alltid uppmärksammas. När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver. I ärenden där det finns barn i familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta övervägande har skett.

Bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 §

Med bistånd till livsföring i övrigt avses sådana utgifter som ingår i skälig levnadsnivå, men som inte förekommer så ofta. Som exempel kan nämnas läkarvård, medicin, tandvård, glasögon, hemutrustning, specialkost, merkostnader i patientavgift samt när det krävs med hänsyn till barns bästa.

Extra bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 §

Vid relationsvåld kan ekonomiskt bistånd beviljas för att säkerställa en skälig levnadsnivå. Exempel på kostnader är livsmedel, kläder, skor eller telefon.

Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skälig kostnad

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter med undantag av boendekostnad.

Boendekostnader

Hyresrätt

Biståndsberättigade har rätt till försörjningsstöd för skäliga boendekostnader. Skälig bostadskostnad måste bedömas individuellt och med hänsyn till social situation samt barns behov av utrymme. Till grund för bedömningen ligger aktuella hyresnivåer i Ragunda kommun samt Försäkringskassans beräkning av bostadsbidrag.

Högsta godtagbara boendekostnad

	Genomsnittskostnad
1 – 2 vuxna	4 375 kr/månad
1 – 2 vuxna + 1 barn	5 200 kr/månad
1 – 2 vuxna + 2 barn	6 125 kr/månad
1 – 2 vuxna + 3 barn	7 075 kr/månad
1 – 2 vuxna + 4-5 barn	8 025 kr/månad
1 – 2 vuxna + 6 barn eller fler	Prövas individuellt

Vid ett kortvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör den enskilde inte tvingas byta bostad även om boendekostnaden är högre än genomsnittskostnaden. Vid ett långvarigt biståndsbehov ska möjligheten att byta till ett billigare boende eller sälja bostad med ekonomiskt värde prövas, viktigt är att den enskilde kan behålla skälig levnadsnivå. Vid krav på byte av bostad ska de sociala konsekvenserna utredas och redovisas, särskilt när det gäller barnfamiljer. Den enskilde måste ges skäligt rådrum för bostadsbyte.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande uppmanas sänka bostadskostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas konsekvenser för t.ex. skolgång, barnomsorg, socialt nätverk.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Bostadens bytesvärde.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.

Om IFO efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 4 månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden. Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och

bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå till vad som är högsta godtagbara boendekostnad (se ovan).

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med IFO. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas.

För unga vuxna över 18 år som är hemmaboende beaktas i regel ej boendekostnad. Se eget boende ungdom. Försörjningsstöd till kostnaden för eget boende för ungdomar mellan 18 -21 år som studerar på gymnasiet godtas endast om starka sociala skäl föreligger. Se även eget boende ungdom.

För att förebygga uppkomsten av hyresskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad ska sökanden som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald.

Bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt, mer än tre månader, utgör detta skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning

I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med räntan eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Utifrån månadskostnader för boendet upprättas en villakalkyl i Treserva. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 % av räntan som kostnad.

Sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. Ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas, utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag. Det gäller barnfamiljer och personer 18-28 år som genom bostadsbidrag kan tillgodose sitt behov helt eller delvis på annat sätt än genom försörjningsstöd.

Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren ska som huvudregel hembesök göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

Inneboenderum

Vad som anges i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap.

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig. Vid bedömning av skälig kostnad ska kostnaden för studentrum eller rum på hotellhem som huvudregel vara vägledande.

Hembesök ska som huvudregel göras för att kontrollera avtalets riktighet, antalet boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten, inklusive barn.

Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn

Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Undantag görs när den unge är medlem i en familj som har försörjningsstöd eller som annars skulle bli i behov av det, vilket kan bli aktuellt på grund av att förälders bostadsbidrag minskar eller dras in.

Hushåll endast med barn över 18 år

Inkomst av bostadsbidrag bortfaller när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget.

Hushåll med barn både under och över 18 år

Föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som försäkringskassan fastställt som hyresdel.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalt hyresdel till föräldrarna

Hyresdel beviljas om den sökande tidigare en period själv betalt hyresdel. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och vara av minst tre månaders varaktighet. Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som försäkringskassan använder:

- Köket läggs till antalet övriga rum multiplicerat med två. Hyresdelen fås när dubbla hyreskostnaden delas med denna summa.
Exempel: Lägenheten är på 4 r.o.k. med 4 200 i hyra. Kök plus 2 x 4 rum = 9.
Dubbel hyreskostnad = 8 400. Hyresdel: $8\ 400/9 = 934$ kronor.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden då ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Hyresdelen beräknas då som för hemmaboende vuxet barn enligt ovan.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i 2:a hand, hotell, etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och IFO inte kan erbjuda något alternativ.

Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

Hushållsel

Bistånd beviljas till faktisk skälig kostnad. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta kostnaden för hushållsel, ska utgångspunkten vara Konsumentverkets beräkningar. Vissa elbolag erbjuder även telefoni och internetuppkoppling men kostnader för detta beviljas inte.

Vid behov ska vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande. När vuxna som inte är gifta eller sambos delar lägenhet och sammanboendenorm utifrån hushållsstorlek används får en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras. Den fasta avgiften för abonnemanget ska dock alltid lägenhetsinnehavaren stå för. Övriga i hushållet kan beviljas bidrag till sin del av förbrukningen om de begär det. Kostnaden för förbrukningen delas då på antal personer, inklusive barn, i hushållet. Försörjningsstöd till elkostnad ska prövas av den kommun där den sökande är aktuell vid räkningens förfalldatum.

Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöresbelopp på 300 000 kr. I de fall den sökande har års- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas begära månadsinbetalningar. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas.

Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

Arbetsresor

Bistånd till busskort beviljas inom ramen för försörjningsstödet om behov av resa föreligger för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Personer som arbetar eller deltar i arbetssökarverksamhet inom gångavstånd från bostaden har ej rätt till bistånd för arbetsresor. Beträffande rimligt gångavstånd kan ca 3 km tjäna som en utgångspunkt.

Övriga utgångspunkter vid bedömning

Ekonomiskt bistånd jml 4 kap 2 §

Denna paragraf i Socialtjänstlagen ger kommunen befogenheter, men inte skyldigheter, att bevilja ekonomiskt bistånd utöver skäligen levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd som beviljas med stöd av denna paragraf kan återkrävas från den enskilde. I detta fall måste dock beslutet ha gett vid handen att biståndet har getts under villkor om återbetalning. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla uppgifter om omständigheter som utgör grunden för återbetalningsskyldigheter.

Sökande som söker försörjningsstöd i väntan på retroaktiv ersättning från Försäkringskassan kan beviljas förskott på förmån enligt 4 kap 1 § SoL. Den sökande ska skriva under blankett om återsökning av ersättning för att återbetalning ska kunna ske.

Förmedlingsmedel

Klienter som söker försörjningsstöd trots att de har tillräckliga inkomster, kan ansöka om förmedlingsmedel för att klara sin ekonomi så att inkomsten räcker hela månaden. Efter att ansökan kommit in beslutas socialsekreteraren om klienten är lämplig för förmedlingsmedel efter samråd med IFO-chef.

Förmedlingsmedel handläggs av socialsekreterare. Via frivillig fullmakt sätts pengar in på konto hos IFO. Löpande räkningar betalas och resterande portioneras ut enligt överenskommelse med klienten. Fortlöpande redovisning av inkomster och utgifter finns tillgängliga för klienten.

Kvarskatt, utmätning och jämkning

Ekonomiskt bistånd till kvarskatt utges inte. Person som har så hög kvarskatt att han inte har skäligen levnadsnivå, ska vända sig till Skatteverket och ansöka om anstånd. Bistånd i avvaktan på att detta fastställs kan ges i form av norm för livsmedel samt boendekostnad. Ekonomiskt bistånd utges inte till böter.

För de som har införsel/utmätning i lön/bidrag/pension medräknas avdragsbeloppet som inkomst vid försörjningsstodsberäkning då dessa avdrag inte är godtagbar kostnad vid prövning av rätten till försörjningsstöd. Detta görs då införsel/utmätning är skulder, och skulder är ej en godtagbar kostnad.

För alla hushåll som har räntekostnader för fastighetslån ska jämkning räknas. Detta oavsett om sökande har jämkning eller inte. I annat fall ”privatsparar” kommunen åt den enskilde. Jämkning ska även räknas om den sökande har långa arbetsresor. AI arbetsplanen ska sökande uppmanas att söka jämkning hos Skatteverket. Om sökande har andra ränteutgifter ska de uppmanas att ansöka om jämkning. Detta för att öka sin disponibla inkomst och därigenom minska sina försörjningshinder.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas vid utlandsvistelse. Undantagsfall är bland annat en kortvarig, resa som varken påverkar försörjningen eller försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige. Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands, om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom.

Lätt realiserbara tillgångar

Av 4 kap 1 § SoL framgår att en förutsättning för att bistånd ska beviljas är att den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Detta innebär att den enskilde ska utnyttja alla de möjligheter som står henne eller honom till buds för att försörja sig själv. Den som förfogar över egna ekonomiska tillgångar måste första använda sig av dem innan försörjningsstöd kan komma ifråga.

Hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster

Barn och ungdomar har inte underhållsskyldighet gentemot föräldrar och syskon. Deras inkomster kan därför inte användas för att täcka andra än barnets eller ungdomens egna behov vid beräkningen av familjens behov av bistånd.

Barns eller skolungdomars inkomster av eget arbete om skolungdomar är under 21 år, ska vid beräkning av ekonomiskt bistånd reducera försörjningsstödet om inkomster av eget arbete överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår 44 400 kr år 2015. Beloppet avser den unges disponibla arbetsinkomst, dvs. efter skatteavdrag. Med inkomst av eget arbete avses både inkomst grundad på anställning och inkomst grundad på egen näringsverksamhet.

För att kunna göra en bedömning av ungdomens arbetsinkomst behöver man begära in uppgifter om den unges sammanlagda arbetsinkomst från början av kalenderåret fram till ansökningstillfället.

För hemmaboende vuxen över 18 år, som har inkomst, avräknas 2,63 % av basbeloppet från familjens bruttonorm, vilket motsvarar den unge vuxnes boendekostnad för boendet i hemmet.

Beträffande den unge vuxnes eventuella betalning för matkostnad i hemmet får detta bli en överenskommelse mellan de unge och föräldrarna. Om föräldrarna är tveksamma till hur mycket den unge ska betala för maten kan nämndens matkostnadsnorm för hemmaboende vuxen över 18 år vara vägledande som råd till föräldrarna.

Anvisad sysselsättning/kompetenshöjande verksamhet

IFO får begära att den som får försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet i de fall den enskilde inte deltar i någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Insatsen utformas med skälig hänsyn till den enskildes förutsättningar.

Om den enskilde avböjer eller uteblir från anvisad kompetenshöjande verksamhet utan godtagbara skäl kan nämnden avslå fortsatt försörjningsstöd eller reducera försörjningsstödet enligt 4 kap 5 § SoL.

Inkomster och tillgångar som inte reducerar försörjningsstödet

Följande inkomster ska inte reducera försörjningsstödet:

Handikappersättning	Täcker merkostnader på grund av handikapp.
Vårdbidragets merkostnadsdel	Avser ersättning för merkostnader som följd av barnets handikapp.
Extra tillägg i studiebidraget	Utgår till ungdomar i familjer med mycket låga inkomster, ska inte räknas som inkomst. Endast 1 050 kr ska räknas med i norm.
SFI-bonus	Är en prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. Syftet med SFI-bonus är att nyanlända invandrare snabbare ska lära sig svenska och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Lagen trädde i kraft 1 september 2010.
Traktamente som ej är skattepliktig	Personen förutsätts ha motsvarande merkostnader.
Jobbstimulans	För den som har fått försörjningsstöd under sex månader ska bara 75 % av arbetsinkomsterna räknas i normberäkning. Beräkningsregeln ska gälla under två år.

Sparade medel

Ålderspensionärer bör kunna ha sparade medel på upp till ett halvt prisbasbelopp 22 200 kr (2014) och ban upp till 15 % av basbeloppet (6 660 kr år 2014). Är behovet av försörjningsstöd tillfälligt eller om det behövs för att täcka en oförutsedd utgift, bör en persons sparade medel i första hand användas för dennes försörjning och livsföring i övrigt.

Inkomster och tillgångar som reducerar försörjningsstödet

Följande inkomster reducerar försörjningsstödet:

Lön eller annan inkomst	Restidsersättning
Färdtidsersättning	Bostadsbidrag
Bostadstillägg	Aktivitetsstöd
Studiemedel	Studiebidrag
Arbetslöshetsersättning	Sjukpenning
Vårdbidrag	Sjukersättning
Pensionsförmåner	Pensionskassa
Utfyllnadsbidrag	Underhållsstöd
Barnbidrag	Flerbarnstillägg
Familjehemsersättning	Arvodesdel
Skatteåterbäring	Eventuell uppbyggnads hyra av rum
Skattepliktigt traktamente	

Riktlinjer för bistånd till livsföring i övrigt

A

Advokat

Bistånd till advokatkostnader ska i regel inte utgå. Dessa kostnader ska täckas genom hemförsäkringen och dess möjlighet till rättshjälp och rättsskydd. Detta rättsskydd gäller till exempel för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden och bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självrisken vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader beviljas endast om det av sociala skäl är mycket viktigt att en person får behålla sin bostad.

Akut bistånd och nödprovning

Ekonomiskt bistånd till akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell provning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet, och deras situation ska särskilt uppmärksammas.

Om den sökande fått avslag på sin ansökan om försörjningsstöd kan reducerat försörjningsstöd beviljas för att tillgodose basala behovsposter för livsuppehållet inom försörjningsstödet, såsom mat och hyra.

Om en person är i behov av medicin men inte har egna medel till detta kan bistånd utgå. Recept på medicin ska uppvisas. Biståndet ska ges mot återbetalning om sökande har inkomster som överstiger den sökandes norm.

Om en person tillfälligt vistas i kommunen och inte har medel att återresa till hemkommun, kan bistånd beviljas.

Ytterligare exempel kan vara att personen uppger att han/hon blivit bestulen. Sökande ska då uppvisa polisanmälan innan eventuellt bistånd beviljas samt om sökande har anställning bör möjlighet att få förskott på lön undersökas först.

Alternativ medicinsk behandling och psykoterapi

Bistånd till alternativ medicinsk behandling och psykoterapi beviljas endast i de fall där ordinarie behandlingsmöjligheter är uttömda. Intyg om detta ska finnas från aktuell huvudman.

Andrahandskontrakt

Andrahandskontrakt beviljas i regel inte. Enskild provning görs för att utreda sociala konsekvenser samt klientens möjlighet att få eget kontrakt. Andrahandskontrakt beviljas inte till sökande som vill förändra sin boendeform, storlek eller standard. Andrahandskontrakt kan beviljas till den som är eller riskerar att bli bostadslös. Ett andrahandskontrakt innebär att hyresgästen avstår från besittningsskyddet enligt 45 § p 1 Hyreslagen (Jordabalken 12 kap).

Anhörigs sjukdom och död

Anhöriga är barn, föräldrar eller likvärdig relation. Resa till anhörig i samband med sjukdom prövas individuellt, intyg ska bifogas. Resa till anhörigs begravning beviljas. Billigaste färdstätt gäller.

Arbetsresor/resor

Skäliga kostnader för arbetsresor godtas med utgångspunkt i faktiska kostnader för resor med kollektivtrafik. Med arbetsresor jämställs resor för att aktivt söka arbete eller delta i arbetsskapande åtgärder. Resebidrag beviljas för aktivt arbetssökande med busskort om 10 resor per månad för att kunna besöka Arbetsförmedlingen, söka arbete samt aktivt kunna delta i samhällsaktiviteter.

Beviljas när avståndet mellan bostad och arbete är mer än tre kilometer. Billigaste färdväg gäller. Allmänna kommunikationer: kostnader för periodkort för bussresor vid arbete varje dag, månadsbusskort vid exempelvis deltid och ”springvikariat”.

Arbetsresor med egen bil kan beviljas i de fall den enskilde saknar möjlighet eller av sociala/medicinska skäl är förhindrad att använda allmänna kommunikationer. Vid praktik beviljas egenavgift för resor om sökande är beviljad reseersättning från Arbetsförmedlingen. Möjligheten till skattejämkning för arbetsresor ska utnyttjas i första hand.

Bedöms bidragsbehovet bli långvarigt bör diskussioner föras tillsammans med den enskilde för att minska eller helt få bort behovet av bilresor. Den enskilde kan till exempel byta bostad eller samåka.

Avgifter i äldreomsorgen

Avgiftsbefrielse/avgiftsnedsättning ansöks om hos ansvarig enhetschef. Avgifter för äldreomsorg beviljas. Kostnader för mat på boende eller matabonnemang beviljas, efter enskild beräkning i norm.

B

Barnomsorgskostnader

Kostnader för barnomsorg räknas som godtagbar kostnad. Efter tre månaders kontinuerligt behov av försörjningsstöd ska diskussion med kommunens placeringsansvarig om reducering av avgift tas upp.

Barntillägg

Barnfamiljer som beviljats försörjningsstöd under en längre tid, mer än ett år i följd, kan beviljas ett barntillägg per barn. Exempelvis avgift för idrottsverksamhet eller omkostnader för annan fritidssysselsättning. Kostnadsförslag krävs.

Begravningskostnader

Beviljas efter särskildprövning till billigaste kostnad men med beaktande av ”seder och bruk” och en värdig begravning. Kostnader för begravning kan beviljas när dödsboets tillgångar inte täcker kostnaden, dock med högst 50 % av basbeloppet. I begravningskostnaderna ska följande poster beaktas: kista/bårtäcke, urna, transport/bisättning, minnespärm, en annons, kistbukett, gravsten, begravningsentreprenörens arvode samt förtäring för de allra närmaste.

I de fall anhöriga önskar begrava stoftet på annan ort eller utomlands kan de anhöriga välja att använda det beviljade biståndet till fraktkostnader, med maximalt 50 % av basbeloppet.

Begravningskläder

Beviljas endast i yttersta undantagsfall för närmaste anhöriga.

Bilkostnader

Om bilnehav godkänns faktiska kostnader för skatt, trafikförsäkring samt obligatorisk kontrollbesiktning. Bränslekostnader som motsvarar faktiska kostnader för att ta sig till och från arbetet. Vid inköp av bil ska sökande inkomma med kostnadsförslag. Bistånd till bil kan utgå med maximalt 15 % av basbeloppet. Bistånd till däck godkänns om kostnaden är skälig. Kostnader för bilreparationer beviljas upp till inköpspris av bilen alternativt 15 % av basbeloppet, kvitto ska styrka bilens inköpspris.

Boendekostnader

Vid förstagångsansökningar ska boendekostnad styrkas med hyreskontrakt. Vid återkommande ansökningar ska kvitto från bank eller plusgiro från föregående månads hyra uppvisas. Vid bedömning av rätt till ekonomiskt bistånd till boendekostnader görs jämförelser med de lokala förutsättningarna för boendekostnad. Med detta som grund bestäms sedan en godtagbar boendekostnad där Ragunda Hyresbostäders högsta och lägsta hyror får vara vägledande. Storleken på bostaden prövas individuellt med hänsyn till familjesammansättningen. En viss vägledning kan hämtas från de maxgränser för bidragsgrundande bostadsyta som gäller vid beräkningen av bostadsbidrag.

Bostadsbyte

Vid hög boendekostnad kan bistånd utgå under de tre första månaderna med de faktiska boendekostnaderna under tid då sökande söker mindre eller billigare bostad.

Om den sökande inte bytt bostad efter dessa tre månader görs särskild bedömning om faktisk boendekostnad eller högsta godtagbara hyra ska beaktas.

C

cykel

Bistånd till cykel kan beviljas från skolålder, under pågående skoltid i grundskola och gymnasium fram till myndig ålder. Cykel beviljas med skälig kostnad, dock med max 5 % av basbeloppet. Kostnad för cykelhjälm beviljas om sådan inte finns.

D

Datorkostnader

Barnfamiljer kan beviljas kostnader för dator samt internet då det blir allt nödvändigare för barn i grundskola och gymnasiala utbildning. Bistånd till dator kan utgå med max 12 % av basbeloppet. Övriga biståndstagare kan beviljas kostnader för internet samt dator efter enskild prövning och bifall ges som ekonomiskt bistånd utöver norm med skälig kostnad.

Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin beviljas endast om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning eller annan boende i hushållet. Bistånd till diskmaskin kan utgå med max 7 % av basbeloppet.

F

Fackförening- och arbetslöshetsförsäkring.

Faktiska kostnader godtas och kostnaden ska styrkas.

Familjeåterförening

Kostnader för resa för familjemedlemmar för återförening ska i första hand sökas via Röda Korset eller andra organisationer. Självkostnadsdelen kan beviljas till sökande med egen inkomst mot avtal om återbetalning.

Fickpengar

Beviljas vid institutionsvistelse. Avser försörjningsstöd där normposterna lek och fritid, hälsa och hygien och dagstidning, telefon och TV-avgift ingår. Aktuell månadsbelopp för fickpengar fås genom summering av beloppen i dessa normposter. Bistånd till inköp för kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen. Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med den sökande om att biståndet till kläder och skor utbetalas klumpvis för 2-4 månader åt gången, beroende på årstid och sökandes behov.

Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas om flytten sker på grund av starka sociala och/eller medicinska skäl. Om flytten sker på grund av arbete på annan ort ska Arbetsförmedlingen rådfrågas om de bidrar till flytten. I samband med att bistånd till flyttkostnad beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagt upp.

I de fall personer flyttar till annan ort på grund av arbete eller erhåller startbidrag från Arbetsförmedlingen bör denna inkomst inte påverka rätten till försörjningsstöd för uppehälle och första hyran på den nya orten. Flytten ska planeras i samråd med socialtjänsten för att bistånd ska utgå. Flyttkostnader som motsvarar hyra av släpvagn på firma beviljas. Vid förflyttning på längre avstånd med behov av flyttfirma ska man kunna uppvisa två kostnadsförslag. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. Högsta godtagbara kostnad är 25 % av basbeloppet.

Fordonsinnehav

Med fordon menas bland annat bil, scooter, motorcykel, husvagn, släpvagn och båt. Om det vid ansökan, kontroll med Transportstyrelsen eller på annat sätt framkommer att den enskilde har fordon utöver godkänt bilinnehav, ska sökande uppmanas inkomma med värderingshandling. Sökande kan erhålla bistånd om bilen är nödvändig för den vardagliga livsföringen på grund av att den nyttjas för bedrivande av yrke, medicinska eller sociala skäl. Om villkoren för bilinnehav är uppfylla godkänns värde på bil upp till ett halvt basbelopp 22 200 kr. Representerar bilen ett högre belopp görs bedömning från fall till fall om bilen ska avyttras innan rätt till bistånd föreligger. Skälighetsperiod för avyttring är tre månader. Därefter räknas fordonet som en tillgång. Kontroll ska göras mot Transportstyrelsen var tredje månad.

Vid försäljning av fordon ska kvitto uppvisas. Om fordonet skrotats ska skrotningspremie uppvisas. Den som är registrerad ägare bedöms vara ägare oavsett vad den sökande uppger.

Familjer där barn över 15 år stadigvarande bor har rätt att inneha begagnad moped dock högst till ett värde av 23,4 % av basbeloppet (2014 = 10 390 kr).

Fritidshus

Om den enskilde har ett fritidshus med ett betydande värde ska det avyttras. Skälig avyttringstid är tre månader. Individuell bedömning ska göras för barnfamiljer.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas som huvudregel grundavgiften. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Företagare

Försörjningsstöd till egenföretagare kan beviljas med skäligt rådrum för att den sökande ska kunna utreda möjligheterna till fortsatt drift av företaget utan försörjningsstöd alternativt avveckling av företaget.

Om den enskilde driver ett företag och ansöker om bistånd, kan ansökan avslås med hänvisning till att den enskilde antingen kan ta ut avtalsenlig lön ur företaget eller att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Huvudregeln är dock att bistånd inte ska utgå till att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet. Om verksamheten inte kan bedrivas vidare är försäljning, avveckling, konkurs eller ackordering de utvägar som står till buds för den enskilde företagaren.

Den som beviljats starta-egget-bidrag som arbetsmarknadsåtgärd kan beviljas försörjningsstöd upp till norm för den period som bidraget beviljas.

Försörjningsstöd för ungdom

Försörjningsstöd får inte beviljas till omyndiga personer utan vårdnadshavarens godkännande. Undantaget är ungdom som beviljats eget boende av sociala skäl.

G

Glasögon

Kostnadsförslag begärs alltid och det är det billigaste alternativet som gäller. Mellanskillnad får sökande själv stå för. Bistånd till glasögon bör utgå i de fall behovs styrks enligt läkare/optiker eller om den enskilde på grund av olycksfall behöver nya glasögon. Härdning och antireflexbehandlade glas godkänns inte utan intyg om behov utfärdat av läkare.

Bistånd till glasögon omfattar undersökning, normalbågar till skälig kostnad med högst 2,5 % av basbeloppet, enligt aktuella prisuppgifter, paketpris, från lokala optiker. Bistånd till kontaktlinser kan utgå med skälig kostnad om det är det enda alternativet och behovet styrks av läkare.

Behovet av specialglas, specialistbåge, färgning eller annat ska vara motiverat ur medicinsk synpunkt och kan därför beviljas enligt faktisk kostnad.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer över 35-40 år med avtagande synskärpa, så kallad ålderssynthet beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

H

Hemförsäkring/villaförsäkring

Faktiska kostnader godtas och kostnaden ska styrkas. Ska betalas månadsvis. Undantag kan göras efter särskild prövning.

Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, så kallat förbehållsbelopp. Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften. Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

Hemutrustning

Om synnerliga skäl föreligger och om behovet inte kan tillgodoses med egna medel kan bistånd beviljas till nödvändig hemutrustning. Möjlighet att tillgodose behovet genom avbetalningsköp och banklån ska i första hand beaktas. Hänsyn ska även tas till den enskildes möjligheter att inom sex månader bli självförsörjande och få egna inkomster överstigande normen för försörjningsstöd. Sökande ska inkomma med kostnadsförslag angående hemutrustningen.

Maxbelopp för hemutrustning:

Ensamstående	25 % av basbeloppet
Makar/sammanboende	35 % av basbeloppet
Barn	5 % av basbeloppet
Unga vuxna under 25 år	13 % av basbeloppet vid särskilda skäl
TV med box (barnfamiljer)	Skälig kostnad

Vid försliten hemutrustning kan bistånd utgå efter individuell prövning med skälig kostnad.

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning.

Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till flykting, ska hänvisas att ansöka om hemutrustningslån hos CSN.

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning beviljas vid behov till sökande med mer än sex månaders behov av försörjningsstöd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Som normal utrustning i hem räknas radio och i barnfamiljer även TV.

En utredning ska göras av när behovet har uppstått och om behovet hade kunnat tillgodoses vid tidpunkten när det uppkom och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Hushållsel

Faktiska kostnader godtas om boendet är skäligt, annars görs enskild bedömning. Skäligt rådtrum gäller.

Hyresskulder

Hyresskulder och andra boendeskulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning kan medföra, särskilt för barnfamiljer eller personer med psykisk ohälsa. Bistånd till hyresskuld kan utgå efter särskild prövning.

Hyrd bostad

Till bostadskostnaden medräknas följande obligatoriska avgifter:

- Garageplats alternativt motorvärmplats (om bilinnehav beviljats)

Från bostadskostnaden avräknas följande:

- Frivilliga avgifter
- Avgifter till Hyresgästföreningen.

I/J/K/L

ID-kort

Faktiska kostnader beviljas och kvitto ska uppvisas.

Julbidrag/sommarbidrag

För barnfamiljer som beviljats försörjningsstöd månatligen i ett år eller mer kan ett förhöjt försörjningsstöd utgå. Förhöjt försörjningsstöd kan beviljas under december månad samt juni, juli och augusti till barnfamiljer som varit långvariga biståndstagare. Bistånd kan beviljas med 1 % av basbeloppet per barn. Med barn avses de som är under 21 år och som finns med i familjens normberäkning för försörjningsstöd.

Kläder

Beviljas till personer som erhållit försörjningsstöd i mer än sex månader. Bistånd till inköp av kläder och skor beviljas med 1 % av basbeloppet per vuxen varje år och 2,5 % av basbeloppet per barn upp till tre gånger per år. När det gäller barn vars föräldrar inte lever tillsammans är det boendeföräldern som kan beviljas bistånd till klädinköp. Klädbidrag till barn beviljas säsongvis utifrån enskild bedömning.

Vuxna och barn med funktionshinder som har ett stort klädslitage kan hänvisas till Försäkringskassan för ansökan om handikappersättning.

Fördyrade kostnader för kläder avsedda för kulturella skäl kan beviljas vart tredje år.

Vid familjeäterförening skall Integrationshandläggare rådfrågas angående klädbidrag.

Vid institutionsvistelse

Extra bidrag till kläder och skor beviljas som huvudregel inte. Sökande som placeras för vård eller behandling kan vid akut behov av klädustrustning få bistånd till kläder och skor inom försörjningsstödet ram utbetalt i en klumpsumma för 2-4 månader framåt, vilket därefter justeras med normposten för motsvarande tid. Löpande kompletteringar av kläd- och skoutrustning beviljas därefter som en del av försörjningsstödet.

Kost

Sökande uppmanas ta kontakt med region Jämtland Härjedalen angående ekonomiskt bidrag till specialkost i första hand.

Glutenfri kost beaktas för vuxna med 250 kr/månad samt för barn med 240 kr/månad.

Komjölksproteinfri/laktosfri kost beaktas för vuxna och barn med 310 kr/månad.

Fettreducerad kost särskild prövning görs utifrån klientens individuella behov.

Läkarvård

Ersättning ges motsvarande den faktiska kostnaden för läkarvård och läkemedel upp till högkostnadsskyddet. Kostnaden ska styrkas. Möjlighet finns hos apoteken att ansöka om delbetalning för läkemedel månadsvis, via autogiro eller e-faktura. Kostnad för faktureringsavgift godkänns ej.

Ersättning för sjukresa ska i första hand sökas hos Landstinget. Högkostnadsskyddet inträder när man betalat 1 200 kr i egenavgift för sjukresor. Utgifter ska styrkas med kvitto.

Ersättning utgår även till mammografi och cellprovtagning. Här ingår även hjälpmedel och förbrukningsmaterial som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal.

M/N/O/P

Magasinerings

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom tre månader kommer att få en ny bostad. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaderna för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Psykoterapikostnader mm

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste psykiatriska mottagning. Undantag kan göras för den som i en krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom landstinget. Det ska stå klart att behovet är akut och att det kan få svåra konsekvenser för den enskilde om det inte tillgodoses. Dessa förhållanden ska vara styrkta med läkarintyg. Bistånd kan i dessa fall beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykoterapeut till dess landstinget kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från landstinget om när övertagande kan ske, varvid även kostnadsfrågan tas upp.

R

Reducering av bistånd

Vid samtliga ansökningar om försörjningsstöd och annat bistånd ska normuträkning ske. Om normen tillfälligt ska reduceras ska detta motivet till redueringen och normberäkningen framgå av brödtexten på ärendebladet,

Om den sökande avstått från egen inkomst, till exempel genom att utebli från arbetet utan giltigt själ ska redueringen göras med den faktiska inkomstminskningen. Detsamma gäller om sökande avstått från bostadsbidrag eller andra bidrag. Redueringen av biståndet göras genom att den sökandes inkomst/bidrag räknas upp.

Reducerat bistånd kan även utgå då den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i normen samt till en missbrukare som uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för.

Reparationskostnader

Avser kostnader för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

Resor

Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne var nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

Lägerverksamhet m.m. för barn

Med utgångspunkt från barns behov kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor och kolonivistelse utanför skolans ram, utan att det finns särskilda sociala skäl om kostnaden är rimlig. Biståndet ska reduceras med beloppet för matpengar för motsvarande antal dagar.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn utan vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnaden för barn som ska återförenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

Återvändningsresor

Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person.

Ibland önskar en person rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska kommunen gå in med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen till resekostnad.

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till en anhörig i rehabiliterande syfte.

Rekreationsresa kan beviljas för barnfamiljer med särskilda behov som har haft försörjningsstöd minst tre år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömningen ska även höras huruvida behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek och fritidsposten i riksnormen. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Reseersättning

Reseersättning utgår med 18,50 kr per mil. Kvitto ska inlämnas.

S

Skulder

Bistånd till skulder som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortskulder, privata skulder, etc. samt böter och underhållstöd beviljas inte. Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd. Om sökanden p.g.a. skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Undantag kan göras för hyresskuld i följande fall:

- Skuld som uppstått under tid då sökanden av godtagbara skäl ej haft egna inkomster som räckt till hyra. Om ansökan hade gjorts när hyresskulden uppkom hade han eller hon haft rätt till bistånd.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning.
- För gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrade möjlighet till egen försörjning.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras.

För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgsvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Undantag kan också göras för bistånd till skuld för hushållsel i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Även i detta sammanhang ska barnets situation uppmärksammas särskilt.

Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med IFO. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen och stadens regelverk inte sägas upp. Det är viktigt att kommunen skaffar sig rutiner för hur dessa situationer praktiskt ska hanteras.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst sex månader, har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn med upp till 11 % av basbeloppet. Biståndet innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Biståndet kan beviljas med halva summan tidigast en månad innan förväntad födelse och den resterande summan beviljas efter att barnet är fött. Biståndet är avsett för att täcka nyinköpt samt begagnad spädbarnsutrustning, inklusive barnvagn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes egna möjligheter att tillgodose behovet exempelvis genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga.

Om hemutrustning för att tillgodoses barnets behov saknas kan hemutrustning med 5 % av basbeloppet beviljas efter att barnet är fött. Med hemutrustning avses till exempel säng och skötbord.

Studerande

Studerande ungdom under 21 år räknas in i familjens socialbidragsnorm om studierna bedrivs på gymnasienivå oavsett om detta görs inom ungdomsgymnasiet eller vuxenutbildningen.

För studerande ungdomar som bedriver studier på gymnasienivå på annan ort än hemkommunen, räknas inkomster och utgifter in i familjens socialbidragsnorm.

Studerande ungdomar som av kommunen är anvisad till kompetenshöjande verksamhet kan studie på gymnasienivå under en kortare tid.

Högskolestuderande

Den som studerar vid högskola eller universitet och inte kan försörja sig genom de möjligheter som ges via studiemedelsystemet har inte rätt till försörjningsstöd. Däremot har högskolestuderanden rätt till försörjningsstöd under sommarferien (tre månader) om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Studier vid grundvux

Försörjningsstöd kan beviljas vid studier på grundvux (grundläggande vuxenutbildning) eller kombinerat på grundvux och svenska för invandrare (SFI). Detta gäller personer som inte har svensk grundskolekompetens och för invandrare som inte har motsvarande utbildning från hemlandet. Ansökan till försörjningsstöd kompletteras med studieplan och närvarointyg.

Försörjningsstöd beviljas generellt inte för studier på gymnasienivå då studiemedel kan utgå. Efter individuell bedömning kan undantag göras.

Vuxenstuderande

Studerande ska kunna finansiera sina studier inom ramen för samhällets studiefinansieringssystem och är därför inte generellt sett berättigade till bistånd. Undantag görs för invandrare i SFI-undervisning.

T

Tandvård, akut och nödvändig tandvård

Nödvändig tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta. Bistånd till nödvändig

tandvård kan beviljas personer som under minst 1 år har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnad för uteblivande från besök.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig.
- Folk tandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning.
- Kostnadsförslag ska inforas och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av försäkringskassan.
- Oberoende tandläkare ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård. Om förvaltningen inte har avtal med egen konsulttandläkare kan den sökande t.ex. uppmanas att på IFOs bekostnad skaffa kostnadsförslag från folk tandvården för jämförelse.
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar att en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper över flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet. *Se Beslut som löper över flera månader.*

Akut tandvård

Som akut tandvård enligt Socialtjänstlagen bör beaktas sådan tandvård som behövs i följande situationer:

- För att avhjälpa svåra smärttillstånd, t ex då smärta orsakas av kariesskador, akuta infektionstillstånd i tänderna och deras omgivning eller tandskador i samband med olycksfall.
- För att avhjälpa akuta tillstånd som medför betydande obehag, t ex obehag orsakat av en avbiten tand, förlust av en eller flera tänder genom olycksfall eller tandlossningssjukdom, en lossad krona eller broprotes eller skador på avtagbar protes eller förlust av sådan protes.

För personer i särskilt boende ingår nödvändig tandvård i högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård.

Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som exempelvis hörapparat, batterier osv. om behovet inte kan tillgodoses genom landstinget eller försäkringskassan.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin beviljas endast om det finns ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder som är styrkt med läkarintyg, som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga. Bistånd kan även beviljas till personer som av medicinska skäl är tvingade att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg. En förutsättning för biståndet är att behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, annan boende i hushållet eller genom hjälp i hemmet. Om behov av tvättmaskin uppstått p.g.a. att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden. Bistånd till tvättmaskin beviljas med max 7 % av basbeloppet.

U

Ungdomars egna inkomster

Hemmavarande ungdomars ferieinkomster, motsvarande inkomststorlek som från feriearbete anordnat av kommunen, ska inte medtas vid normberäkningar när familjen har försörjningsstöd.

Umgängesresor/umgängeskostnader

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad till umgängesresa beviljas. Resekostnader ska jämföras med vad en inkomstagare i allmänhet har råd att bekosta, dock minst en resa per månad som huvudregel inom Norden. Långa, kostsamma resor kan beviljas cirka tre gånger per år.

Bistånd utgår för kostnader för livsmedel, fritidskostnader och hygienartiklar under antalet dagar umgänget sker.

V

Villa/bostadsrätt

Bostadskostnad för egen villa/bostadsrätt accepteras så länge den ligger inom ramen för skälig boendekostnad, vid långvarigt bidragsbehov. Faktisk kostnad beaktas tre månader, sedan görs särskild bedömning. Vid lån på hus beaktas faktiska räntekostnaden för aktuell period. Villakalkyl upprättas i Treseva, vilket kopplas till normberäkningen.

Fastighetsägare ska styrka sina kostnader med uppvisande av räkningar. Bistånd till amortering på lån utgår inte. Om sökande ”hyresköper” fastigheten utgår inte bistånd till den del av hyran som avser avbetalning.

Ekonomiskt bistånd kan gå till löpande kostnader såsom ränta, uppvärmning, renhållning och liknande. Utgångspunkten för beräkningen av driftskostnader i egen eller förhyrd fastighet är den faktiska kostnaden för el, olja, vatten osv. Kostnaderna ska bedömas vara skäliga.

Om biståndsbehovet är långvarigt eller har sin grund i att den sökandes ekonomi inte tillåter boende i egen/hyrd fastighet bör frågan om försäljning/byte av bostad aktualiseras. Hänsyn tas till familjens sociala situation samt fastighetsmarknaden.